

Nóta o nedeli Božieho slova

Nedeľa Božieho slova, ktorá sa z rozhodnutia pápeža Františka slávi každý rok na Tretiu nedeľu v Cezročnom období,¹ pripomína všetkým pastierom i veriacim význam a hodnotu Svätého písma pre kresťanský život, ako aj vzťah medzi Božím slovom a liturgiou: „Ako kresťania sme jeden ľud, ktorý kráča dejinami, posilňovaný prítomnosťou Pána uprostred nás, ktorý k nám hovorí a živí nás. Deň venovaný Biblii nemá byť len „raz do roka“, ale raz po celý rok, pretože naliehavo potrebujeme zblízka a dôverne spoznať Sväté písmo a Zmŕtvychvstalého, ktorý v spoločenstve veriacich neprestajne rozdáva slovo a láme chlieb. Preto potrebujeme nadobudnúť dôverný vzťah so Svätým písmom, lebo inak naše srdce ostane chladné a oči ostnú zavreté, keďže sme postihnutí mnohými formami slepoty“.

Táto nedeľa je teda vhodnou príležitosťou, aby sme si znovu pripomenuli niektoré cirkevné dokumenty² - predovšetkým Úvodné poznámky k Poriadku omšových čítaní - ktoré predkladajú syntézu teologických, liturgických a pastoračných princípov, týkajúcich sa Božieho slova hlásaného na omši, ale platia aj pre každé iné liturgické slávenie (sviatosti, sviatiny, liturgia hodín).

1. Prostredníctvom biblických čítaní hlásaných na liturgii hovorí Boh k svojmu ľudu a sám Kristus ohlasuje svoje evanjelium.³ Kristus je centrom a plnosťou celého Písma, Starého i Nového zákona.⁴ Počúvanie evanjelia, ktoré je vrcholom bohoslužby slova,⁵ je charakterizované osobitnou úctou,⁶ ktorú vyjadrujú nielen gestá a zvolania, ale aj samotný evanjeliár.⁷ Vhodným rituálom na túto nedeľu by preto mohla byť úvodná procesia s evanjeliárom,⁸ alebo jeho umiestnenie na oltár v prípade, ak procesia nebude.⁹

2. Poriadok biblických čítaní stanovený Cirkvou v lektionári nás otvára pre poznanie celého Božieho slova.¹⁰ Preto je nevyhnutné rešpektovať stanovené čítania, nenahrádzať ich či nevynechávať a používať tie verzie biblických textov, ktoré sú schválené na použitie v liturgii.¹¹ Čítanie textov z lektionára predstavuje puto jednoty medzi všetkými veriacimi, ktorí ich počúvajú. Pochopenie štruktúry a cieľa liturgie slova pomáha zhromaždeniu veriacich prijať Božie spásne slovo.¹²

3. Odporúča sa spievať responzóriový žalm ako odpoveď modliacej sa Cirkvi;¹³ preto treba v každom spoločenstve podporiť službu speváka žalmov (žalmistu).¹⁴

4. Počas liturgického roka sa na základe biblických čítaní v homílii vysvetľujú tajomstvá viery a normy kresťanského života.¹⁵ Najmä kňazi majú teda „veľkú zodpovednosť, aby vysvetľovali Sväté písmo a všetkým umožnili mu porozumieť. Pretože je to kniha ľudu, tí, čo sú povolaní byť služobníkmi Slova, musia cítiť silnú potrebu spravíť ju dostupnou pre vlastné spoločenstvo.“ Biskupi, kňazi a diakoni majú cítiť povinnosť vykonávať túto službu zvlášť oddane a s využitím prostriedkov ponúkaných Cirkvou.¹⁶

5. Zvlášť dôležitú úlohu má ticho, ktoré podporuje meditáciu a umožňuje tomu, kto počúva Božie slovo, aby ho vnútorne prijal.¹⁷

6. Cirkve vždy venovala osobitnú pozornosť tým, ktorí hlásajú Božie slovo v zhromaždení: kňazom, diakonom a lektorom. Táto služba si vyžaduje určitú vnútornú i vonkajšiu prípravu, dôvernú znalosť ohlasovaného textu a potrebnú prax, pokiaľ ide o spôsob jeho ohlasovania, pričom sa treba vyhýbať akejkolvek improvizácii.¹⁸ Je tiež možné vložiť pred čítania stručné a vhodné vysvetlenia.¹⁹

7. Cirkve vyzývajú k tomu, aby sa pre vzácnosť Božieho slova nezaobchádzalo s ambónou z ktorej sa hlása,²⁰ len ako s funkčným zariadením, ale ako s miestom dôstojným pre Božie slovo, ktoré korešponduje s oltárom: ak totiž hovoríme o pokrmie Božieho slova a Kristovho tela, týka sa to tak ambóny, ako aj - a predovšetkým - oltára.²¹ Ambóna je vyhradená pre čítania, spev responzóriového žalmu a veľkonočného chválospevu (Exsultet). Možno z nej predniesť homíliu a prosby zo spoločných modlitieb veriacich, pokiaľ menej vhodné je využívať ju na komentáre, príhovory či usmerňovanie spevu.²²

8. Knihy obsahujúce texty zo Svätého písma, vyvolávajú u tých, čo ich počúvajú, úctu voči tajomstvu Boha, ktorý hovorí k svojmu ľudu.²³ Preto sa vyžaduje, aby sa venovala pozornosť jednak ich materiálnej kvalite, ako aj správne použitiu. Je nevhodné používať namiesto liturgických kníh papiere, fotokópie či iné pomôcky.²⁴

9. V dňoch pred alebo po Nedeľi Božieho slova je vhodné podporiť formálne stretnutia, ktoré by vyzdvihovali hodnotu Svätého písma v rámci liturgických slávení. Môže to byť príležitosťou lepšie sa oboznámiť s tým, ako Cirkve v modlitbe čítajú texty Svätého písma kontinuálnym, semi-kontinuálnym a typologickým čítaním; aké sú kritériá rozdelenia rôznych biblických kníh počas liturgického roka a jeho období, ako aj spoznať štruktúru nedeľných a feriálnych cyklov omšových čítaní.²⁵

10. Nedeľa Božieho slova je tiež najvhodnejšou príležitosťou na hlbšie pochopenie vzájomnej previazanosti medzi Svätým písmom a liturgiou hodín, modlitbou žalmov a chválospevom posvätného officia, a tiež biblickými čítaniami. Možno to urobiť podporením spoločného slávania ranných chvál a večier.²⁶

Spomedení mnohých svätcov a svätíc, ktorí svedčili o evanjéliu Ježiša Krista, možno vyzdvihnúť príklad sv. Hieronyma a jeho veľkú lásku k Božiemu slovu. Ako nedávno pripomenul pápež František, on bol „neúnavným učencom, prekladateľom, exegetom, hlbokým a zapáleným znalcom Svätého písma [...] V pozornom počúvaní Svätého písma nachádza Hieronym sám seba, Božiu tvár i tváre bratov, a prehľbuje sa jeho záľuba v komunitnom živote“.²⁷

Cieľom tejto note je vo svetle Nedele Božieho slova prispieť k posilneniu vedomia o význame Svätého písma pre náš život ako veriacich, počnúc jeho počúvaním v liturgii, ktoré nás uvádza do živého a trvalého dialógu s Bohom, „počúvané a slávené Božie slovo, predovšetkým v rámci Eucharistie, živí a vnútorne posilňuje kresťanov; robí ich schopnými vydávať v každodennom živote autentické evanjeliové svedectvo“.²⁸

V sídle Kongregácie pre Boží kult a disciplínu sviatostí 17. decembra 2020.

kardinál Robert Sarah
prefekt
+ Arthur Roche
arcibiskup sekretár

¹ Porov. FRANTIŠEK: apošt. list vo forme motu proprio Aperuit illis, 30. septembra 2019.

² FRANTIŠEK: Aperuit illis, 8; DRUHÝ Vatikánsky koncil: konštitúcia Dei Verbum, 25: „Preto je potrebné, aby sa všetci klerici, najmä však Kristovi kňazi, ako aj ostatní, ktorí sa ako diakoni a katechéti legitímne venujú službe slova, venovali vytrvalému čítaniu a dôkladnému štúdiu Svätého písma, aby sa nik z nich nestal „márnym hlásateľom Božieho slova navonok, keďže ho nepočúva vo svojom vnútri“, zatiaľ čo má sebe zvereným veriacim sprostredkovať prehojné bohatstvá Božieho slova, najmä v posvätej liturgii. Posvätný koncil veľmi naliehavo a osobitným spôsobom vyzýva všetkých veriacich v Krista, najmä rehoľníkov, aby častým čítaním Svätého písma nadobudli „vznešené poznanie Krista Ježiša“ (Flp 3, 8). Lebo „nepoznať Písmo znamená nepoznať Krista!“

³ Porov. Sacrosanctum Concilium, 7, 33; Všeobecné smernice Rímskeho misála (Institutio generalis Missalis Romani - IGMR), 29; Poriadok omšových čítaní (Ordo lectionum Missae - OLM), 12.

⁴ Porov. OLM, 5.

⁵ Porov. IGMR, 60; OLM, 13.

⁶ Porov. OLM, 17; Caeremoniale Episcoporum, 74.

⁷ Porov. OLM, 36, 113.

⁸ Porov. IGMR, 120, 133.

⁹ Porov. IGMR, 117.

¹⁰ Porov. IGMR, 57; OLM, 60.

¹¹ Porov. OLM, 12, 14, 37, 111.

¹² Porov. OLM, 45.

¹³ Porov. IGMR, 61; OLM, 19 - 20.

¹⁴ Porov. OLM, 56.

¹⁵ Porov. OLM, 24; Kongregácia pre BOŽÍ KULT A DISCIPLÍNU SVIATOSTÍ: Homiletické direktorium, 16.

¹⁶ FRANTIŠEK: Aperuit illis, 5; Homiletické direktorium, 26.

¹⁷ Porov. FRANTIŠEK: apošt. exhortácia Evangelii gaudium, 135 - 144; Homiletické direktorium.

¹⁸ Porov. IGMR, 56; OLM, 28.

¹⁹ Porov. OLM, 14, 49.

²⁰ Porov. OLM, 15, 42.

²¹ Porov. IGMR, 309; OLM, 16.

²² Porov. OLM, 32.

²³ Porov. OLM, 33.

²⁴ Porov. OLM, 35; Caeremoniale Episcoporum, 115.

²⁵ Porov. OLM, 37.

²⁶ Porov. OLM, 58 - 110; Homiletické direktorium, 37 - 156.

²⁷ Institutio generalis de Liturgia Horarum (Všeobecné smernice o liturgii hodín) 140: „Čítanie zo Svätého písma, ktoré sa podľa dávnej tradície číta verejne v liturgii, a to nielen pri slávení Eucharistie, ale aj v posvätnom officiu, majú si všetci kresťania veľmi vážiť, pretože ho predkladá sama Cirkve, a to nie podľa vôle alebo túžby jednotlivca, ale podľa vzťahu k tajomstvu, ktoré Kristova nevesta v priebehu roka vysvetľuje [...] Navyše pri liturgickom slávení čítanie Svätého písma vždy sprevádza modlitba.“

²⁸ FRANTIŠEK: apošt. list Scripturae sacrae affectus, pri príležitosti 1600. výročia smrti sv. Hieronyma, 30. septembra 2020.

²⁹ Porov. FRANTIŠEK: apošt. exhortácia Evangelii gaudium, 174.